

MAGYAR IZRAELITA.

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozhordással, vidékre postai szét-kiüldéssel.

Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet.

Kiadó hivatal:

Lipótvárosi templomtér 6 sz.

Megjelenik minden pénteken egy egész íven.

Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számíttatik.

Teljesszámú példányokkal még szolgálhatunk.

Autonomiánk.

Hitfelekezetünk autonomiájának mértéke nem volt hazánkban törvény által megállapítva. Hitközségeink önállása csak régi szokáson alapult, s ugyanezért terjedelme az egyes községeknél különböző is volt. Helyenként és időnként birói hatalmat is gyakorolt az ezért „zsidóbiró”-nak is nevezett hitközségi előljáró, míg máshol és máskor az imaházi rendet is a szolgabíró parancsához kellett idomítani.

Általában azonban azt mondhatni, hogy 1850-ig a megyei s városi hatóságok keveset, s legalább rendszeresen nem, avatkoztak az izraelita hitközségek dolgai-ba, ha csak belső pártszakadások következtében, egyik vagy másik békétlen hitrokonunk által fel nem szállítottak, ekkor is mindig csak azért és csak annyiban, a mennyiben ez uton egyik vagy másik megkeresőt kedvezésben részesíthettek.

Nincs tudomásunk róla, hogy 1850 után is oly törvény hozatott volna, mely az izraelita hitközségeket vallási dolgokban a világi hatóságoknak rendelte volna alája, de mégis történt, (Pesten kívül is történt-e, vagy csak itt, nem tudom), hogy az eddigi választott előljárók helyébe, a község megkérdezése nélkül előljárókat kinevezett a világi hatóság.

Midőn mult évben a pesti hitközségben uralkodó előljáróság elleni ellenszenv tettekben nyilvánult, ezen mozgalmat az illetők nemzeti ségi törekvésekkel akarták kapcsolatba hozni, s hogy a terjesztett híret hihetőbbé tegyék, az „Izraelita-Magyar-Egylet”-et, melynek községi ügyekben semmi szava, említették főtényezőül, holott a község nagy majoritását képviselő férfiak akkor épen nem nemzeti ségi irányban, hanem a jobb kezelés és nagyobb vallási önállóság érdekében tettek lépéseket Pest városa hatóságánál.

A mint hogy az ekkor megállapított ismeretes községi statutum, a nemzeti ségi igényekkel nem foglalkozik, s más célja nem volt, valamint más érdeme nincs is, mint hogy a pesti hitközségnek, addig is, míg teljes autonomiánkat a törvény megadandja, municipális határozattal biztosított némi autonomiát szerzett.

Ujabb időben azon nyagtalanító aggály terjesztetett, mintha a közbejött provisorium, és az újból szigorúbban

kezelt 1852-iki egyesületi törvény ezen autonomikus statutumot és előljáróságot veszélyeztetné.

Az 1852-iki egyesületi törvény felsorolván azon egyleteket, melyek alapszabályait hatósági helybenhagyás végett bemutatni kötelesek, említ tudományos, művészeti és iparegyleteket, de községeket, melyeket egyedül a vallási kapocs képez, és melyeknek egyedül a vallási érdek közcelük, nem említ, ily községekre ezen egyesületi törvény soha sem alkalmaztatott.

E törvény keltekor jutott-e valakinek eszébe, a fenállott katolikus, protestáns, vagy akár izraelita vallásközségektől statutumaik, normativumaik, vagy egyéb szabályzataik, községalkotmányuk helybenhagyás végetti bemutatását követelni, mint ez mindennemű egyletekkel történt? Honnan tehát a félelem, hogy a m. kormány most nem vallásközségeknak, hanem tudományos, művészeti, vagy nem tudom iparbeli egyesületnek tekintendi községiinket, és statutumunknak megtagadandja érvényét?

Nincs-e, s nem volt-e a birodalomban szabad vallásgyakorlatunk? S a vallásgyakorlat nem kíván-e imaházat, tisztviselőivel, kezelőivel? nem kíván-e istentiszteleti rendet, s ennek fentartásával megbízott hivatalnokokat, közlegeket? szóval nem kíván-e a szabad vallásgyakorlat statutumot és előljáróságot? S ha statutumunk a kormánytól jön, előljáróinkat a kormány nevezi ki, ez mint a kormánynak ezzel megbízott közlege szab ránk istentiszteleti rendet, módot és időt, — saját hitbeli meggyőződésünkhez idomított szabad — vagy a kormány közlegei által ránk parancsolt vallásgyakorlat lesz-e ez? S lehet-e a m. kormány szándékában szabad vallásgyakorlatunkat korlátozni? Honnan tehát a félelem, hogy választott előljáróink helyébe kinevezett előljárók fognának lépni?

S vajon az önálló zsidó birodalom alakításánál már, nagy hitalapítónk nem rendelte-e azt, hogy mi magunk jelöljünk ki magunknak bölcs, értelmes s tekintélyes férfiakat előljárókká? (M. 5 k. 1 r. 13 v.) Nem ütöknék-e tehát az háromezer éves hittörvényünkbe, ha előljáróink kineveztetnének? S lehet-e a m. kormánynak szándéka vallási dolgainkban, ősi hittörvényeink mellőztével intézkedni?

S végre, ha nem volna az izralitáknak Magyarországon több joguk szabad vallásgyakorlathoz, mint egyházi

násztikus egyesület tagjainak szabad testgyakorlathoz, nem fogna-e tekintetbe vétetni, hogy még az 1852-iki egyesületi törvény is csak arra ad jogot a kormánynak, hogy ily egyesületek számára kormányi biztost nevezzen ki felügyelet és ellenőrzés végett, de nem arra, hogy ezen egyesületnek is választott előjáróit, saját közlegeivel helyettesítse, hogy az ügykezelést a választottak kezéből kivége?

Nem hiszünk tehát, hogy előjáróságunkat, és községi ügykezelésünket a m. kormány részéről veszély fenyegethetné, s jól teszük hitfeleink, ha azokat, kik bennünket ily alaptalan álhírekkel rémíteni akarnak, figyelemre sem méltatják.

Mezei Mór.

A nemzetiségek és a zsidóság.

Pest, január hó végén, 1862.

A világtörténetben olvashatunk háborúkról, melyeknek kútfeje egyéni érdek, bosszúvágy, sértett hiúság vagy más még könnyelműbb indokokban kereshető, de az ily háborúk, bármily vérengzők és hosszú tartamuk voltak is, rendszerént a győző fél birtokának nagyobbdásában találták zárkövéket, és a világ folyását csupán a geograficus határvonalok megváltoztatásával hozták ki rendes, már megszokott sodrából. Az ilyen háborúk, ha eltekintünk azon pusztítás és nyomortól, mely minden nagyobb szerű, komolyabb összezörrenésnek elmaradhatlan kísérője, de mely elvégre, hol az anyagi vagy erkölcsi világ megváltozásának nagyobb mérvű kérdése fog szobán, tekintet alá sem jöhet, az ilyen háborúk hasonlítanak az anyaföldnek némely évben tapasztalt, váratlan megrendüléséhez, midőn alattunk egyszerre hullámozni kezd az ősz talapzat, és mintegy a föld méhéből jövő dörgés kíséretében, megrendülnek a paloták, imitt amott egy kisebb ház össze is dől, azután megint megbékül a háborgó szellem és csendben aluszsza tovább örök álmait. Az ilyféle földrengés és az alattunk működő elemek oly harca közt, melynek következtében itt világvárosok dőlnek romba, ott hatalmas szigetsoportok emelkednek ki a tenger kebléből, itt halmok lapulnak síkká, ott hegyláncolatok emelkednek magasra, ugyan azon különbség létezik, mint az elébb említett és azon háborúk közt, melyeknek indító oka nem külső esetlegességekben, hanem a világelet bensőleges fejlődését kijelölő és azt határvonalozó eszmékben gyökerezik.

Az ilyen eszmék nem minden században születnek, minden egyes a világ történetében kort képez. Boldog azon idő, hol az ily eszme érettségi tetőpontját elérve, érett gyümölcsként hull az emberiség ölébe, jaj azon időnek, mely zavartalan tespedésbe merülve, nem bír elég nemző erővel az ily eszme létrehozására. Az eszme születése és érettsége közti idő képezi a történet korszakait, nem úgy bár, a mint a történettudók azokat kijelölik, a fejlődés folyamának egyes jobban kidomboruló külsőségeihez tartván magukat; hanem a mint a mélyebben beható bölcsészet fogja fel az eszmék harcában a kezdő-nyug- s zárpontokat.

A jelenkornak is van ily világraszóló eszméje, és ez a nemzetiségek ügye. A világtörténet felületes olvasói és szemlélői az ügyet a legujabb, a „társadalom megmentőjé- től” hatalmának biztosítására, illetőleg elleneinek gyengíté-

sére szőnyegre hozott kérdések sorába igtatják, s ez által ítéleti képességüknek sajnálatos szegénységi bizonyítványt szereznek. Mintha egy ember bármily hatalmas legyen is, és habár kezének egy intésétől milliók sorsa függne, képes volna szavának bár világ végéig terjedő hatalma által ily világtörténelmi eszmét teremteni! És teremteni néhány rövid év alatt, míg a történelem geniusza e munkához kevésli a századokat! A nemzetiségek kérdése nem egy embernek műve, sem nem egy évtized szüleménye; folytatása, és nem erőszakolt, hanem a dolog lényegéből folyó, orgánikus következménye az azon magasztos elveknek, melyeket Lafayette harcosai a szabad újvilág intézményeiben láttak megtestesítve, és melyeknek a nemzeti gyűlés az ember és polgár jogainak meghatározásában adott félremagyarázhatlan érvényt.

„Az ember és polgár jogai”, ez volt fölírva jelszóként ama zászlóra, melyet a genfi órásmester fia lobogtatott a lelkesedett népek milliói előtt. Kivívni az embernek, emberi méltóságának elismerését, lerontani azon gátokat, miket születés emelt ember és ember közt, egyes kasztok kiváltságai helyébe az érdemet emelni polcra, cserkoszoruja akár füződjék az egyszerű polgár halántéka körül, akár ragyogjanak jelvényei, a gyémántkeresztek, selyem- és bársony fődött mellen: ez volt a 89-diki eszmék tiszta, a pártszenvédélyek által be nem mocskított és meg nem zavart tartalma. Midőn az összegyűlt rendek közt a harmadik kamara hatszáz tagja vonakodott a kamarák szerénti szavazásmódot elfogadni, hanem e helyett minden egyes tag véleményének latba vételét követelte: ez által kimutatta azon határozott szándékát, hogy a mult hagyományait halomra döntve a reformok terére akar lépni. És e reformok fő, ugy szólván egyedüli tárgya az ember és az emberi jog leendett. Hogy azután a neki iramodott folyam tulárasztotta a partokat és féket nem ismervé keresztül kasul törté az eleibe föl emelt gátokat, az azon szerencsétlenségek egyike, melyek által az emberiség rendeltetésének céljától századokra visszarántatik, de csak hogy annál nagyobb buzgalommal és annál ernyedetlenebb kitarással törekedjék azután újra e cél elérése felé.

Mert az eszme élt, és habár a nyeregből már már kiütött hatalmak ujalagos föllépésük után mindent elkövettek, azt csirájával együtt kiirtani a népek szívéből, s időnként munkájuk sükerén kétségbeesve, magát e szívet is megsemmisíteni akarták: mindazonáltal az eszme összeforrt a népek szívverével és mint a vastag jégkéreg alatt mélyen lent a folyam bár észrevétlenül, de azért megszakadás nélkül folytatja életműködését, ugy a hideg, külsőleg hosszú időn át meg nem zavart nyugalomban, mely a népek életére terült, az egyenlőség eszméje nem csak élt, hanem mindinkább fejlődött és érlelődött.

Régi időkben a franciáknál, ha a király meghalt, a szobában lévő órát örökre megállították, hogy ama perc, melyben elődjének lelke porhüvelyét elhagyta, mint örök memento mori véshesse be magát az új király szívébe. Ha a nép ideiglenesen meghalt — hogy a nép örök, ezen igazság megcáfolására hiába az erőfeszítés — szinte megállították egy órát: az idők haladásának óráját. Megállították a történet haladását, netovábbot mondtak az emberiség fejlődésének. Mit akartak e műtéttel? Talán gátolni a szabadság ragályának továbbfajulását, vagy elejét venni, a vészterhes vágyak újbóli kitörésének? Mintha nem volna a szabadság hasonló a cédrusfához, mely a reája aggatott terhek és nehézségek alól csak annál magasabbra tör magának utat! Vagy a történelem tanulságainak ignorálása, szántsándékos félreismerése a saját kárukön

szerezett tapasztalatoknak már a nemezisnek játéka legyen-e?

És úgy kell lennie, másképen meg nem magyarázható a lelki vakság, mely meg nem történtté akarja tenni a történeteket, és mely az emlékezet ellen merészel irtó harcra kikelni. Hogy mint sikerült a merénylet, mutatják a történelem lapjai, mutatja az 1830-iki és folytatása az 1848-iki év, mutatják a jelenkornak megmérhetlen horderejű eseményei, és ezek közt kiválólag a nemzetiségek nem is sejtett erővel lett föllépése.

Mert a nemzetiségi eszme nem más, mint kifolyása ama egyenlőségi tanoknak, melyek a nagy francia forradalomban oly hatalmasan emelkedtek legelőször a történelem főlszínére. Csak hogy az idők előrehaladtával, ama tanok is mindinkább nagyobb mérveket kezdtek elfoglalni, és növekedtek belterjileg annyira, hogy most már nem csak az ember, illetőleg az osztályok főlzabadításáról van szó, hanem a nemzetekéről, a nemzetek természeti egyenjogusultságáról! A kik az egyenlőségi eszme eme nagyszerű haladását tagadni vagy egyszerűen ignorálni akarják, ép úgy fejükre szólják az engesztelhetlen nemezis sujtó karát, mint azok, kik ígéretek vagy fél engedmények által akarják az okvetlenül beteljesülő sorsnak legalább egy időre elejét venni. Mert ama harc, melyet az elnyomott nép nemzeti lételért harcol, egyszersmind a szabadság, az egyenlőség harca és a szabadság ellen sem népek, sem kormányok nem vétkezhetnek büntetlenül.

És azon meggyőződésünkben, hogy a nemzetiségek kérdése, szükségtelen megjegyeznünk, hogy mi e nevezet alatt nem ábrándos rajongók álmait, hanem az illetők történetéből orgánikusán kifejlett jogviszonyokat értünk, — magában foglalja a szabadság, az egyenlőség kérdését, mi e világtörténeti fontosságú eszmében, a nemzetek egyenjogusultságában forduló pontot is látunk az európai zsidóság történetét illetőleg. A zsidóság jövőjének legbiztosabb támaszai, mondták mindig, a humanizmus örökre egy és elvülhetetlen törvényei; a zsidóság története, története egyszersmind a humanitásnak; minden győzelem, melyet ügyünk arat, győzelme egyszersmind az emberiség legszentebb principiumainak — így szóltak és a mellett év haladt el év után, és az emberiség nemtőjének csak igen ritkán volt alkalma örömkönyeket sírni az örök igazság egyik újabb diadalán. Nem mondjuk, hogy ügyünk nem haladt volna, ha máskép nem, erősbült elleneinknek meggyengülése által, és a jelenkor története nem más, mint ezen elleneknek lassu bár, de annál bizonyosabb kimulása, — hanem biz az igen lassan haladt, és mi nem tehattünk egyebet, mint ölbe rakott kezekkel várni a hatalomnak egy egy kivételesen adakozó percét, melyben par la bonne grace de Dieu nekünk is juttatott meggyőnyedésig telt asztaláról egy maradékfalat. Ezen tengődést a legkevésbé akadaltolt remény keserves falatain, e kétségbeesett megnyugvást oly sorsban, mely természetellenes megaláztatásával az egekre kiáltott, e lézengő élet és életlen lézengés megszüntetését reményilem én a nemzetiségi eszme természetes kifejlődése és végleges győzelmétől. Mert a hosszú ideig békóba szorított őserő elnyomója ellen fordulván, kell hogy minden kiegészítő elemével szorosan egygyé forrjon össze, és hogy az összeforrási processusban, és azután elég terünk és alkalmunk leend, tevékenyen és önhatározólag sorsunkra befolyjni, az bizonyos.

De hisz épen ezen összeolvadási processus — fogják sokan mondani — ez azon talány, melynek megfajtásán évszázadok óta töri fejét az emberiség, és legalább eddig nem igen biztos kilátással a közeli sükerre. És ezen ideig

óráig még megoldhatlannak tartott talányhoz a nemzeti ségek egyenjogusítási törekvései nyujtják a fölordást? Igen, mert e törekvések eredetükre, indító okaikra visszavezetve, magok is hasonlítanak a zsidóság kétezeréves kiválnalmaihoz. Mind a kettő lényege, a természeti szabadság és egyenlőség öntudata és az ezek utáni törekvés, mind a kettő föladata, megküzdés a polcon ülő hatalommal, kiirtása a százados előítéleteknek és a történeti mult jogcímén élőködő visszaéléseknek. Igen, mert végcélban egy levén a törekvés, kell, hogy egyesüljenek az erők, e végcél elérésére, és már magában, az eddig tökéletesen különvált erők egyesülése egy közös munkában, a várva várt összeolvadási processusnak legbiztosabb előjele.

De hogy utunkban e dicső cél felé, mindent a mi a nemzetiségek előhaladását, és ennek következtében a miénket is — hátráltathatná, hasznavehetlen ballasztként magunktól el kell dobnunk, — az magától értetődik. És e ballaszthoz tartozik főképen a zsidók ugynevezett világpolgári jelleme. Nemzetiség és világpolgáriság! Van e két nagyobb ellentét? Nem mondjuk, hogy e világpolgári hajlamnak nincs meg a maga életjogosultsága, ismerjük a forrást is, melyből életerejét veszi, hogy is ne, hisz az nem más, mint ezeréves szenvedésünk és lealáztatásunk, de azért még is teljesen kiirtandónak tartom e hajlamot. Hisz szép dolog a nagy világ polgára lenni; nem csak résztvevő szemmel kísérni az egész világ eseményeit, hanem annak érdekeit úgy szólván magáévá is tenni, együtt fölbuzogni az abolitionista párttal Amerikában és a martyrkodó hesseni néppel itt közelünkben; a szabad yankeével áldozni Washington halhatatlan emlékének, és a szerencsétlen lengyelekkel együtt sírni, ha évenként ősi nagyságuk gyászünnepeként, megemlékeznek egyesülésükről a litvánokkal; nem csak hogy nem tagadhatjuk a világpolgáriság fenséges voltát, hanem azt — mint mondtuk — némely ország zsidó lakosainál természetesnek is találjuk — hanem azért csak legyen minden zsidónak egy szorosabb hazája, mely szívéhez legközelebb áll, melynek érdekei első sorban az övéi, legyen nemzetisége, melynek lételért ha küzdésre kerül a dolog nem kiméli legdrágább kincseinek, sőt életének fölázdozását.

És a nemzetiségek és a zsidóság ily viszonylagos, egymásraható és egymást kiegészítő működésében kerestük mi nem csak jövő boldogulásunknak, hanem valódi boldogságunknak legbiztosabb zálogát. A zsidó legyen a nemzetnek valódi fia, melyhez a sors füzte, és tegye magáévá szívvel és lélekkel azon törekvéseket, melyek a nemzetek egyenjogusultságára, és így végcélban az általános szabadság és egyenlőség kivívására irányozvák; a nemzetek e törekvései a szabadság után már előleges föltételkép követelvé az elemek egyesülését, melyek eddig nem csak hogy nem együtt, de még párhuzamosan sem haladhatták külön utaikat: a szabadság és egyenlőség elérésével e szent kincsek birtoka természetesen mind azokra szálland, kik érette lelkesedetten síkra szállottak!

Bródy Zsigmond.

Móshé, a látnok, a világtörténet romjain.

II.

Wajokom melech chodosch!

Első sanyargattatása őseinknek a pharáók igája alatt min vevé kezdetét, a szent írásból tudjátok.

Csodálatos isteni végzetek láncolatának következtében

József Egyiptomban nagy méltóságra vergődven, bölcs kormányzata és rendelvényei által bokros érdemeket szerzett magának uj hona körül. A Kanánába beköszönt éhségtől Egyiptomba kényszerítve, Jákob ivadékostul a Nilus torkolatánál elterülő „Gosen“ termékeny rónáját kapja állandó lakhelyül. A csekély gyarmat csak hamar elszaporodott, és a bensülöttek gyűlöletének tárgyává lett, melyet erőszakkal kezdenek elnyomni. — Zsarnoki uralom pattogatá a hontalanok felett kegyetlen ostorát, és sikerült is neki a népet rabigája alá keríteni és testileg, lelkileg eltiporni. —

Nincs ez másképp idegen földön. Mindenek felett és mindenek előtt csak a haza lehet boldogítója a halandónak! A hon, hol minden fa és minden virág, minden völgy és domb nyájas ismerősként üdvözöl, hol sajátlagos földünkön növekedünk, egünkre pillanthatunk és levegőnket mint kedves elemünket szívhatjuk. Mintha az ember mint a plánta, idegen földön és idegen éghajlat befolyása alatt vagy elfajzanék vagy kihalna! — A nemzet, mely mint idegen tengődik valamely országban, vagy a zordon kényuralom járma alatt nyög, egy oly fához hasonlít, mely barlangban nő nagyra és vagy az őt gátló földfedetel erővel szétzúzza, vagy ágait lefelé eresztve enyészetenek indul. — Az ily nemzet nem fejlesztheti szellemi erejét és a tespedést nyomban követi — a halál..

A léleknek még inkább van, mint a testnek szüksége a maga eredeti földjére és elemére, melyben jól érezhetné magát és szabadon vehetne lélekzetet . .

Nem élünk ugyan idegen földön, nem oly értelemben, mint hajdanta Egyiptomban. Boldogoknak vallhatjuk magunkat, hogy e hon bennünket is „hord hátán“ és „takar egével“... s bár adná az Isten, hogy minden szív, még a nagyok szívei is a lűség indulatától ösztönöztenek, hön lángolna boldogsága és jólétéért, és tűzhegyeinek minden lángja oltártűzként lobbanna fel, a szeretet ápoló keze alatt!

De fájdalom, aggasztó szellem az, mely most leng áldott virányaink fölött. Idegen eddig nem ismert szellem, mely eltompítja a fogalmat, és elhomályosítja az elmét. Nem mennyei származású, nem isteni lehelet az, mely élesztene és táplálna. A föld sötét gyomrából támadt rémalak az, szemfényvesztő lidéreként méregtelt párák alakzata, mely azokat az enyészet karjai közé vezetendi, kik reá bízták magokat . . .

Nem a te szellemed ez, józan eszű nemzet. Idegen szellem ez, mely hálójába kerített és éltedet elkeseríti oly tanokkal, melyeket teljes szívedből utálsz; elvekkkel, melyeket vallani soha sem volt kedved; intézményekkel, melyek nem hozzád illők; követelésekkel, melyeknek teljesítése nincsen javadra . . . Mi a neved aggasztó rémkép? Megállj, álcázd le rut arcodat, felelj, hadd szálljunk becsületes, nyílt hareba . . Im, az ellenzés s tagadás szelleme ez, a mindennek ellene szegülő, mi szent és isteni; az anyagiság, istentelenség és hűtlenség szelleme . . .

Pedig, éltető és valódi életelemed a vallásosság és a kegyelet, zsidó népem! Hol vert az Isten bölcseségének fája mélyebb gyökereket, hol hajta terebélyesb ágakat, hol lombosb csüpot, mint ápoló kezeid alatt. Te valál egykoron ama üdítő víznek dús forrása, mely az isteni hit sziklás mélységéből kibuzogott, melyhez zarándokoltak a népek sergei, hogy merítenének abból szomjuságukat enyhítendő.

Mint változtak a dolgok! A kornak fisiognomiája vallástalan, és a hit elveszté hatását a társadalomra, mely gazdagság után sóvárog, nélkülözvén minden emelkedettséget és magasztosabb eszmét . . .

Szerencsénkre e baj nem haladt annyira köztünk; a valódi zsidószív még megveti az ily elvbeli bukást. Mert alig csillapultanak le a politikai hullámzatok, és az első szélsendet arra használták fel, hogy a vallás terén megindult mozgalmaknak új lendületet adjanak. Megvala győződve az emberi nem mindenkor arról, hogy a hittel mintegy szívet tépnők ki testéből. Miként a plánta a világosság felé, úgy nyujtjuk mi szellemünk karjait az egyes napsugarak felé, melyek csak küzdve törhetnek át ez idegen istentelen szellem gőzkörén . . .

És midőn az ily „Melech-chodosch“, az ily idegen eszme kap uralomra, mely mit sem tud a multakról, és azokról mik az őskorban történtek; mely mit sem tud azon áldozatokról, melyekkel a népek járultak az emberség közös oltárához; ama ontott vérről, melylyel megpecsételtettek ama szerződések és felfogadások, melyekre a szükség készítette e kor pharáóit; valamint ama egyiptomi zsarnok mit sem tudott Józseféről és az ő érdemeiről.

Igy van ez, így volt ez mindenkor. Elszokta feledni a jelenkor, hogy csak a multnak vállain áll, s hogy a mult építé a házat, melybe bevonulhatott a jelen; miként a gyermek csak akkor tudja majd meg, hogy mit köszön tulajdonképen szüleinek, a midőn az élet nehézségeivel meg kell birkozni, és a midőn egyedül állván a szívtelen világ csatapiarcán, terhelt szívvel nemzőinek sirjára siet, s ott felsóhajt: oh mily nagy vala szeretetetek irántam. — Igen, elfelejté az utókor ama kiszámíthatlan könny és vércseppeket, melyek az ismeretek és a szabadság fáját érlelésre segítették; elfelejté azt, mit mártýrjaink tűrés, üldöztetés és szenvedésekben oly gazdag éltők által számunkra megszerzének. Elfelejté az utókor ama mély tudományú szellemhűsöket, lelkesedett dalnokokat, bölcs és buzgó népbarátokat, kik arra szentelték éltöket, hogy felkeressék azon gazdag aknákat, hol a szellemi kincsek várják a fürkésző emberi elmét. Hideg közönyösséggel viseltetik a nép a legszentebb érdekek irányában, és csak a birvágy emészto tüze pezseg még lángoló ereiben. A hit kincsei ott hevernek használatlanul, mint melyeket az élet sivatagjaiban észre sem veszünk . . .

És hová fejlődik és fejlődött már maiglan is e valóstalanság?

Oda, hogy a helyett, hogy a magasztos hit kincseiben való gyarapulásra törekednénk, magunkat mindinkább alávetők a mammon uralmának, hogy a rendek közti ellentétek nagyobb meg nagyobb méreteket vettek fel. Urunk az önzés, melyet csupán a hit semmisíthet meg, de a melyet éleszt és növeszt az ezüst halvány arca, és a hideg arany csalfa fénye, s melynek láttára megkövül a szív, és mely elválasztja a kedélyeket.

Tűrhetlenné lesz a szegény sorsa, a midőn kenyerén nincsen az isteni irgalmasság és vigasztalás fűszere. A gazdagok sorsa pedig ama kietlen helyzet, melyben az ember semmi áron sem képes szert tenni az élet legcsekélyebb örömeire.

Őseink ott tűrik az iszonyu elnyomást. A legszívelyesebben fogadtatva előbb, rabszolgákká lesznek néhány év után. Az idegen fejedelem elárulja a testvér nemzetet. Egyiptomiak és izraeliták, az az urak és rabszolgák, gazdagok és szegények a legkiáltóbb ellentétek. —

De mióta az Isten kiűzé az embert paradicsomi boldogságából és elzárá előtte Éden kapuit, az volt sorsa Ádám szülöttjének, hogy csak azon mértékben teheté függetlenné magát, a minő szorgalommal művelé a számára kijelölt tért; ki mezejét arca verejtékével, nem

öntözgeté és termékenyíté, annak töviseket növeszt csak, s a szorgalmasnak terményeiből kénytelenül élni ennek rabszolgájává lesz. És ezen önkényes lemondás a személyes szabadságról akkor teszi elviselhetlenné még igazán az iga sulyát, a midőn a legdrágább vagyon és kincstől fosztók meg minmagunkat — a hittől. —

Kemény és eltűrhetlen leend az ily nyomorult sorsa, míg az isteni szeretet nem építi fel azon hidat, mely vagyonosokat és szegényeket testvéri ölelésben egyesít, míg ez nem egyengeti az ösvényt, a melyen a földnagyai leszállandnak a szegénység rejtett viskóiba; nyomasztóbb lesz e sors mindaddig, míg magasabbra tornyosul ama ércből rakott válaszfal, mely szegények és gazdagokra osztja az emberi nemet. — Addig ugyan még sok biborpalástot szövend a század, de sokszorta több rongyköpenyt a „kolduló bűn átkának.“

Szántsándékkal idézitek elő az inséget, szívtelenül kerülitek elszomorító tekintetét, és az önzés őrt áll, hogy a szegények sergei ne pusztítsák, mint ti mondjátok, „sáska módjára gyümölcsöző mezeiteket.“

Körültekint majdan a nyugtalankodó gyanakodás, és a roszt lelkiismeret pokoli kapuja feltárul, hogy a bizalmatlanság kísértetei kiszabaduljanak rajta.

Lássátok ott az Egyiptomiakat! megrémülnek Izrael sokaságának láttára; e félt és veszélyesnek vélt erőket felhasználják államuk javára, rabokká teszik őket, így vélvén a fenyegető veszélyt elháríthatni. Így zárkozik mindenha az önző, fellegvárának falai közé, rémüléssel és rettegéssel nézve a nép szapora gyarapodását.

Dr. Jós effy.

TÁRCA.

Pest, január hó 28-kán 1862.

De rebus omnibus et quibusdam aliis.

I.

Mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy fölszemesnek tartom e becses lap szerkesztőségét szerkesztői tisztére figyelmeztetni, mely egy új munkatárs bevezetésénél nem áll egyébből, mint astericus redactoricus alatt — a journalisztika csillagrendszerében e csillag a „Vízöntő“ tözsomszédja — diplomaticus finomsággal, de azért úgy, hogy kiki megértse megjegyezni, hogy „K.“ urat, mely álnév alatt egyike legszellemdusabb tollu journalistikusainknak rejtőzik, sikerült lapunk rendes munkatársává megnyerni sat. sat.“ E reményemben minden bevezetés nélkül hozzá fogok a munkához, meg levén győződve arról, hogy a szerkesztőség mindenestre oly melegen fog bemutatni lapja tisztelt olvasóinak, hogy tárcáiról szerénységem fülig pirulva nem fog más szót találni a reá halmozott dicséretnek paralizálására, mint „oh kérem, kérem!“

Bemutatva képelem tehát magam, most nincs más dolgom, mint arra ügyelni, hogy a társalgás percig sem akadjon, s hogy a mellett szellemdus és mulatságos is legyen. Mert nem elég, hogy a társalgás szakadatlanul folyjon, a malomkerék is szűnet nélkül kerepel, és talán valami agyafurt poetán kívül, a ki a malomkerék kerepelését az idylli magányos élet mellőzhetlen tulajdonának véli, más nehezen fog benne szépet és mulattatót találni. A társalgás ne legyen hasonló a végnélküli távolba elterülő tóhoz, mely egyformaságában és zavartalan nyugodalmában, lelket és szemet fásaszt, hanem inkább a fürgén szökellő hegyi forráshoz, mely itt tajtékfodros hullámokkal ugorja át a sziklákat, ott boldog odaadással a part rózsáihoz simul.

„És a mellett a hegy méhéből köveket is hoz magával, melyekkel nem ritkán egész utját ellepi, nemde?“

Őn, tisztelt olvasó, mint látszik, sentimentális természet. Igen, a hegyi patak köve a conversatióban a satyra. A szellemdus társalgáshoz a satyra ép oly szükséges, mint a zsidók hazafiatlansága Köpenyessy János emancipatioellenes idiosinkrasiához; mint Grósz Károly barátom tárcacikkeihez barna-kék-lila-és egyéb színű napernyős leánykák, kiket aztán a szerkesztői vizslaorrú vörösön „kis rokonokká“ degradál; mint némely nagy politikus működéséhez a — köpeny. Csakhogy cum grano salis legyen alkalmazva. Sok a jóból megárt. Satyra nélkül, hogy is mulathatnánk órákig a pesti izraelita hitközség Pseudo-Clam-Martinitzéről, kiről napon ta mondják, hogy már ki van nevezve, ép úgy mint a bécsi újdonsült liberalisoknak, hogy Martinitz miniszter lesz,

s hogy azután vége az önkormányosdinak, doctorok haza mehetnek, mint a népdal mondja „szép asszonyoknak pulust tapintani,“ vagy saját beteg gyermeküket az „izraelita-magyar egyület“ curálni; hogy mulathatnánk a nagytekintélyű „Pester Lloyd“-ról, ki hogy ments Isten valaki őt zsidó lapnak ne tartsa, a zsidókat érdeklő híreket mindig az „Abendblattli“ valamely szerény zugába dugja el, és ha néha néha egy egy alkotmányos mogyorópálca igen is szoros viszonyba lépett a szegény zsidó testének azon részével, melynek nem épen természetü rendeltetése ily executioknak színhelye lenni, oly sokáig habozott a már úgy is ismert tény közzétételével, mintha a corpus delicti — nem a mogyorópalcát értjük, — beiktatását várta volna; satyra nélkül hogy mulathatnánk végre Thaliának budai templomáról, melynek buzgó pontifex maximusa látván, hogy az oltár tüze elaludni készült, s hogy a láda fia meghazudtolni látszik a „horror vacui“ című physicali elméletet, oly sükeres módon törekedik ájtatosainak nagyon is megritkált sorait kitölteni, hogy valóban nem tudjuk, mit bámuljunk rajta inkább — egetverő, párjukat ritkító bérletfelhívásait, vagy hasonlóan párját ritkító igazgatói ildomtalanosságát, melylyel a közönség egy részét magától elidegeníti . . .

„Ez már sok. Ily nyilatkozatot Molnárról még nem hallottam. Akadtam nem egy emberre, ki nyiltan kimondta, hogy Molnár stylusa, melyben színházi bulletinjeit közzé teszi, colossalis, pyramidalis; másoknak megint az nem tetszett, hogy lovagiatlan föllépése által a Szöllőssy nővérek irányában, kimutatta benső hajlamait „az utolsó budai basa“ című darabot a színpadon kívül is folytatni, de ildomtalanossággal a közönség irányában még senki sem vádolta.“

Nem vádolta őt a nyilvánosság előtt, és az elég roszt. Talán jóakaratu tanács, vagy komoly megdorgálás által tekintélyes lapok mindjárt kezdetben jóvá teheték volna a dolgot. Molnár ur óriási falragaszokban hirdeti, hogy a népszinház ügye rosztul áll, igen is rosztul, hogy ha rögtöni segély nem jő, talán fel sem tarthatja magát, azután sirvarívó hangon apellál a közönség hazafiuságához, hogy segítsenek az istenért — és a mellett mit csinál, hogy vagy előbbeni közönségét megtartsa vagy újat nyerjen az elpártolt helyébe? Valóban megfoghatatlan vakságban majdnem minden estve a pestvárosi színházlátogató közönség egy nagy részét a színpadról le oly sértésekkel illeti, miket csodálatos, hogy az illetők eddig is tűrtek. Nekem legalább harag és indignatio folytán arcomba tolul minden csepp vérem, ha az ugynevezett népszínművekben a zsidónak stereotyp alakját Virágh-

nak undorító előadásában látom. Ez legyen a mai zsidó — kérдем magamtól — a nemtelenségnek, az aljasságnak, a nevetségességnek e példányképe? Így beszél-e a magyar zsidó, így öltözködik-e, ilyen-e jelleme és lelki élete, nem ismer-e más ételt, mint perészes túrót és foghagymát? Mert a realismus, a „természetnek utánzása“ a budai színházban már annyira ment, hogy a zsidókat foghagymát falatozva hagyják monologisálni. A karzat természetesen ujong örömben, — hol nem szereti a jahnhagel a színpadi skandalumokat? — a jeles előadás a mindenre fogékony népben csak megerősíti megvetését a zsidók irányában, és Molnár ur, mert csak az igazgatót lehet itt felelőre vonni — azon fölemelő öntudattal pillanthat jobb időt sirató cassájára, hogy színháza megfelel hivatásának: neveli a népet.

„De hisz ennek nem egészen Molnár az oka. Neki a darabot ugy kell előadatni, a mint azt irták?“

Nem is mondjuk, hogy az írők tökéletesen ártatlanok. Oh azok a mi fiatal népszínműíróiuk! Hogy ismerik azok a népet, annak alakjait, szokásait, gondolkozásmódját! Mily készültséggel nyulnak ők a dramairói tollhoz, milyen studiumok, milyen élettapasztalatok után! Látszik is darabjaikon. Az a sok új és meglepő hűségű alak, mikkel darabjaikban jelenetről jelenetre találkozunk. Részeges kántor és család zsidó; család zsidó és részeges kántor. Tökéletesen Ednárd és Kunigunda! Amellett ha színezni akarnak esztük ágában sinos, hogy valaha eset is létezett; minek is? Jobban megteszi azt a meszelő. Ehhez még a finom előadás, és megterem a zsidó, mint a milyennek talán szeretné írni és színész, de a mely nem más mint undorító torzkép, caricatura.

„Hisz önnek igaza van, de azért nem tagadhatja, hogy írónak és színésznek jogában áll zsidókat a színpadra hozni, és azokat, mint népeletünk egyes alakjait szerepeltetni. Nézze a bécsi színházakat, hol egész ugynevezett zsidódarabokat adnak.“

Csak a bécsi színházakat ne hozza föl példakép. Ott nines más aethetica szabály mint a publikum röhögése, nines normativum, mint a cassa telte vagy fogyatkozása. Ma zsidódarab, holnap Ranzenhofer vagy Raimund Levisch dramatizált életrajza, és holnapután ballet és kurta szoknya. De a budai színháznál az más-kép legyen. Annak valóban népnevelő föladata van, ne huzza tehát önmagát a sárba. Korántsem tagadom, hogy a zsidó ferdeségeit szabad a színpadon ostorozni, de ha már a „zsidó“ firmája alatt lép fel valaki a színpadra, és a festett osztály vagy caste ferdeségeit ki akarja tüntetni, — akkor legyen zsidó, de nem valami caricatura, mely az imigy kigunyoltakban nem a hibák és nevetségességek megismerését, hanem a visszatetszés méltó haragját kelti fel. Azután ne csodálkozzék a budai népszínháznak igazgatósága, ha hitfeleink azt nem látogatják; ki szereti magát estenként pellengérré állítva látni, ki szereti ha egyre másra sértegetik? Molnár ur mindenre kiterjedő figyelme arra is nézzen, hogy méltatlan bánásmód által közönségének egy részét ne riaszsza el magától örökre, és talán kevesebb oka leend a közönséget minduntalan óriási falragaszokkal megtámadni, melyeknek rövid tartalma nem más, mint: date obulum Belisario, a mit az én Tatay barátom magyarra bizonyosan így tenne át: egy krajcárkát szegény, nyomorult Lázárnak! — És most, tisztelt olvasó, a rivederai!

Kenyeresy.

P E S T.

Azon kezdem ezuttal, a min a multkor elhagytam, a kórodán. Az állandó kórodai bizottmány még két taggal Schwarz Lajos és Schwimmer Dávid orvos-tudor urakkal szaporított, s e bizottmány most szoros rendtartásra ügyel, tizennégy naponként felváltva négy

négy tagját — két orvost és két laikust — bizván meg azzal, hogy a kórodát naponként háromszor, reggel, délben és este személyesen meglátogassák. A felügyelés kiterjed mindenre, a tisztaságra, kellő élelmezésre, gyógyszeres pontos kiszolgáltatására stb. — Ezen új és nagyon célszerű intézkedés behozatala előtt, Bergel Lajos ur volt az, ki a felügyeletet egymaga önfeláldozó készséggel vitte, mit dicséretesen felemlíteni el nem mulaszthatok.

A kórodai bizottmány határozata folytán legközelebb kórodai gondnok és sebész fog nyilvános pályázat útján alkalmaztatni. — A kórodai bizottmányhoz csatoltatott még a Chevra-Kadisának is egyik főgondnoka, ki nek tisztéhez tartozik, a kórodát hetenként háromszor négyszer meglátogatni, s a haldoklóknál szokásos imák és vallásbeli vigaszok ellátásáról gondoskodni.

A helyett, hogy a kórodáról több részletet sorolnék fel, beérem most azon nyilatkozattal, hogy ha a tervben lévő javítások mind foganatosítva lesznek, az valóságos mintaintézet lesz, mit — elismerés az érdemnek — első sorban a kórodai bizottmány szakavatott elnökének, Rózsay József főorvos urnak köszönhetünk.

A kórodáról szólván, megemlítetlenül nem hagyhatom, hogy Kunitzer Salam on ur, ezelőtt hitközségünk tagja s néhány év óta bécsi lakos, fehérművekben és egyéb kórodai szerekben jelentékeny ajándékot juttatott ezen intézetünknek, miért mi is szívesen nyilvánítjuk a nemes emberbarátnak köszönetünket!

S e dicséretes jótékonyság után, álljon itt mindjárt egy ellentét is. A községi előjáróság által ajánlott méltányosabb szerződést, elfogadták ugyanis mindazon gyógyszerészek, kik a hitközség számára, vagy utalványára gyógyszereket szolgáltatnak, előzékeny készséggel járulván hozzá azon őket talán áldozattal is terhelő elvhez, hogy a mely kedvezményekben részesül a szegények gyógyítása körül Pest városa, ugyanazokban részesüljön hitközségünk is, kivéven csak egy gyógyszerészt, ki az eddigi nyereségből a jótékonyság oltárán egy fillért sem hajlandó áldozattal hozni. Nevét nem említjük, de nehogy egy valaki rozsl élcet csináljon, megjegyezzük, hogy az illető nem zsidó!

Mig a jótékonysági osztálynál vagyok, mindjárt felemlítem azt is, hogy a mult heti tudósításomban említett 14 szegényügyi felügyelő f. hó 28-kán megkapta az előjáróságtól eljárási utasítását, és a szegénységi esetek bejelentésére szolgáló „felvételi ív“-eket.

A napokban említettek a hirlapok egy öngyilkossági kísérletet, melyet egy helybeli vendéglős követett el önmagán. Néhány emberbarát a községi választmány jótékonysági osztályához fordult a végett, hogy a szerencsétlen felsegélésére gyűjtést rendezzen. A gyűjtés most ezen osztály ellenőrzése mellett foly, és meglepő, a pesti izraeliták jótékonyságát fényesen tanúsító eredményt mutat.

Egy pár szóval megemlékezhetem ezuttal a pénztári osztályról is. — A községi ügykezelés ezen elhanyagolt ágában is, Kohén Ignác ur által kidolgozott igen célszerű szabályzat alapján új rendszer lépett életbe. A választmány által egyhangulag elfogadott új szabályzat 33 cikkből áll. Bővebben nem ismertethetjük itt, csak azt az egyet említjük fel mint közérdekű újítást, hogy az imaházi ülőhelyek az ünnepekre nem mint eddig, alku útján fognak eladatni, hanem az ünnepek előtt 4 héttel meghatározandó szabott áron fognak a bérlőknek választásuk szerint kiadatni, — ekként eléje vétetvén minden visszaélésnek.

Még két érdekes hír!

A Chevra-Kadisa jövő vasárnap február 2-án gyű-

lést tart a hitközség nagy termében az új imaház épületében, mely alkalommal — mi három év óta már nem történt, — új tagok nagy számmal fognak felvétetni. — A felvétel csütörtökig, s esetleg talán péntekig is eltart, mely okból a hitközségi bekebelezési bizottmány is rendszeres vasárnapi gyűlésén kívül, szerdán rendkívüli gyűlést tart. Miután a Chevra-Kadisába csak azok léphetnek, kik a hitközség bekebelezett tagjai, azokat, kik a Chevra-Kadisába felvétetni óhajtanak, figyelmeztetjük, hogy még jövő vasárnap vagy szerdán is bekebelezethetnek magokat hitközségi tagokul.

A husvéti kovásztalan kenyérré nézve, akként intézkedett a községi választmány, hogy az a szegényeknek nem mint eddig történt, lisztben, hanem mint kész sütemény fog kiadni. Kettős előnyt nyújt ezen eljárás, mert a m. években tapasztaltatott, hogy némely szegény a kapott lisztmennyiséget ismét eladta, mi ezuttal lehetlenné válik; és másrészt az eddigi 12 kr. kelyett csak 6 1/2 krt. fizet a község fontonként, minek következtében nagyobb mennyiség oszthatatik ki, s a község mégis jelentékeny összeget megtakarít.

Általában úgy halljuk, a választmány egy külön bizottmányt küldött ki, hogy a husvéti kovásztalan kenyérről közönségen elkövetetni szokott visszaélések megszüntetésének tárgyában intézkedjék. Az eredményről olvasóinkat annak idején értesíteni el nem mulasztandjuk.

Annyit és annyiféle dícsérvén, kötelességünk volna megemlékezni hitközségünk tisztelt elnökéről, de érje ő be azzal, hogy minden héten annyit s annyi dícséretet mondhatok a vezetése mellett működő választmányról, — több ez a személyes dícséretnél!

Hosszúra nyulván jelentésem, az „Izraelita-Magyar-Egylet“-ről csak annyit mondok, hogy a múlt heti tudósításomban érintett helytartótanácsilag helybenhagyott alapszabályokat, az egylet elnöke már kezébe vette.

T e n c e r.

LEVELEZÉSEK.

Szathmár-megye január 19. én.

T. Szerkesztő ur!

Máté-Szalka mezővároskábani 14 napi tartózkodásom óta, mind iskolai, mind pedig vallási ügyeinkre sok gondot fordítván, önt következőkről tudósítani talán nem lesz fölösleges.

M. Szalka már fekvésénél fogva is nem a legérdektelenebb városka, melyben régi idők óta hitsorsosaink közül mintegy 100 család honosodott meg, kik közt csodálkozásra egy sínes, ki magyarul folyvást ne beszélne, de annál nagyobb számúak azok, kik németül egy hangot sem tudnak, miután társalgási nyelvük nem csupán a városban, hanem az egész vidéken csak a magyar.

Azonban rendezett, vagy szabályozott iskolákban, úgy szinte, tanítóknak nem csak nálunk, hanem az egész megyében nagy hiány van, s e végett több érdemes urtól felszólítatva, elkeseredett szívvel tudatom az Izraelita-Magyar-Egylettel, hogy tanítóink nagyobb része, dacára annak, hogy magyarul folyvást beszél, a magyar nyelvtant csak alig hogy hirtől ismeri; azért is az e pályára készülő ifjaknak annak tanulmányozására a lehető legnagyobb gondot ajánlani méltóztassék.

S c h m i d e g g, orvos szigorló.

M o ó r, január végén.

Három esztendeje, hogy a „Ben Chananja“ című lapban a kápolnás-nyéki izr. község és nyilvános iskola szép berendezés-

ről volt szó. E rövid idő alatt — fájdalom — nem csak az iskola, hanem a jól szervezett község is szétbomlott! — Szétbomlott, mert a község főfentartója, legjótékonyabb tagja, az egész vidéken ismeretes Frankl Ábrám jobb létre szenderült, és ezzel a község előljáróságának működése megakadt, de főképen azért, mert fiókközségei — még a Bachrendszer előtt is Nyékhez tartozván — ez iskolaév kezdetétől fogva, az iskola és község fenntartásához szűkebbes. — önkéntesen magukra vállalt járulékaik befizetését megtagadják. Így tehát nem csoda, hogy a háromosztályú iskola — melyben alapításától fogva a tantárgyak legnagyobb rés e mindig szép hazai nyelvünkben adatott elő, — két tanító és egy segéd helyett, most csak egy tanítóval bír; valamint természetesen az is, hogy új rabbi fölvételéről szó sem lehet. Nincs remény, hogy hamarjában Nyéken rabbi szónokoljon. Míg a fiókközségek az anyaközséggel mostohán nem bántak, ez képes volt egy magyarhoni izr. hitközség igényeinek megfelelni, ha mindjárt — mit be kell vallanom — a község és iskola fenntartására kivántató összeg összegyűjtése nehézségekre akadt; de mégis mivel az előjáróság a befizetést komolyan sürgette, rabbi, tanító, segéd, kántor és egyéb szolgálk járulékaikat előlegesen megkapták. — A mostani előjáróságnak tisztében állana, a községet és iskolát előbbi állapotjára és virágzására hozni, s e végett a szükséges lépéseket megtenni.

St e p p i n g e r Z s i g m o n d,
főlelemi tanító.

Vegyes hírek.

= Balassa tanár ur, hitközségi előljáróságunk azon felszólítására, hogy a helybeli izr. kórházban előfordulható nagyobb-szerű sebési műtéteknél műtői segélyt továbbra is nyujtsin, következő, nemes szívének becsületére való levéllel válaszolt:

A pesti izraelita hitközség tisztelt előljáróságának. Nagybecsű iratát a tisztelt előljáróságnak vettem, melyben engem a községnek korszerűleg újra szervezett kórháza körül előfordulandó fontossabb sebészi műtétekre nézve becses bizalmukkal továbbra is felruházni méltóztatnak.

Midőn ebbeli kiténtető megbizását a tisztelt előljáróságnak a legnagyobb készséggel elfogadnám, nem mulasztatom el egyúttal a tisztelt előljáróság irányában köszönetemet nyilvánítani a felett, hogy megbizása által csekély személyemnek is nyujt alkalmat tehetségem szerént járulni azon emberbaráti célok lendítéséhez, melyeket a pesti izraelita hitközség, kórháza által betölteni, nemes feladatul magának kiténtött.

Ki további nagybecsű jó indulatukba ajánlott, megkülönböztetett tisztelettel vagyok, a pesti izraelita hitközség tisztelt előljáróságának, Pesten január hó 23-án 1862. kész szolgálja Balassa m. k. egyetemi tanár.

Ily nemes tetről el nem maradhat Isten áldása, ily eljárásnál felesleges a dícséret!

* Jövő szombaton, február 1-én ismét szépirodalmi felolvasás lesz az „Izraelita-Magyar-Egylet“ helyiségeiben. Olvasni fognak: Rózsay József tr. Klein Adolf, Rosenberg Izidor és Mezei Mór urak.

* A „Hölgyfutár“ azon hírrel lepett meg bennünket, hogy az „Izraelita-Magyar-Egylet“ által rendezett szépirodalmi felolvasásokat különösen hölgyeink látogatják nagy számmal. Miután ez eddig csak pium desiderium az illető bizottmány részéről, — óhajtuk, hogy hölgyeink a Hölgyfutárt utólag igazolják.

= Pest városának királyi biztosa által kinevezett községtanács névsorában 9 hitrokonunk nevével is találkozunk. E nevek következők: Brill Samu, Fleischl Dávid, Goldberger Zsigmond, Gruber Jakab, Lederer Ignác, Munk Mór, ifj. Schossberger Zsigmond, Spitzer Gerson, és Weiss M. A.

— A magyar-kanizsai izr. hitközség meghívókat bocsájtott közre, melyekből megértjük, hogy ezen község új imaháza f. hó 31-én fog ft. Lőw Lipót szegedi főrabbi ur által magyar felviszónoklattal felavattni.

= Pest városának tanácsa hitrokonunkat Fenyvessy Adolf urat, a gyorsírászat tanárává a városi főrcálandónál kinevezte. r. Szegeden „beteg-ápoló-egylet“ (Rofe Cholim) alakult, mely tagjait kórházon kívül részesíti gyógyittatásban. Az egylet orvosa a derék Kraus W. tr.

A ztrichi kánton nagy tanácsa is elfogadta december 24-én tartott gyűlésében, a zsidók emáncipációjára vonatkozó törvényt.
(A Ztng. d. J.)

Szerkesztői s kiadói levelezés.

Varsóban felbomlás fenyegeti a titkos rendőrséget, mert az izraelita ügynökök megtagadják a további szolgálatot, miután vallási törvényeink anátémát mondanak a feladókra. (W. Times)

Az éjszakamerikai konföderált déli államok hadügyminisztere, Benjaminur — izraelita.

Január 4-én mint Mendelsohn Mózes halálának 76-ik évfordulati napján a lipesei izraeliták ünnepélyes estélyt rendeztek szónoklatokkal, zenészi előadásokkal és társas lakomával. (Nzt.)

— A politikai lapok következő távirati sürgönyt hoznak Oroszországból: egy rendelet megengedi, hogy az egyetemen nyert oklevéllel ellátott izraeliták, mint orvosok és sebörvosok állami szolgálatot bármely szakmában nyerhetnek; mint kereskedők mindenütt lakhatnak, és magoknak izraelita cselédeket tarthatnak. Az oktatásiügyi miniszterium által alkalmazott izraeliták, ha azok tanárok, iskolatanítók vagy iskolafelügyelők adómentesek, és érdemjelek elnyerésére képesek.

— „Karlsruher Ztng.“ a badeni nagyhercegség 1860-ik évi közügyi statistikájáról szólván, megjegyzi, hogy legtöbb büntetett aránylag a diszidensek között volt, ezután következnek az evangélikusok, s ezekre a katolikusok, — a feltűnőleg legkevesebb büntetett a zsidók közül volt.

B. urnak Pesten. Bocsánat, hogy ön igen becses cikkét helyszükéből jövő számunkra kellett hagynunk; — ne ertse ugy, mint-ha nem méltányolnók eléggé ön szives előzékenységét.

K. J. urnak Nyéken. A kijelent tárggyal legközelebb tüzetesen fogunk foglalkozni. Leveleit elvárjuk.

K. J. urnak Baján. Nézeteit osztjuk, örömmel üdvözljük tehát, ha a közmunkában részes lenni óhajt, — csak ne a lapról!

G. M. urnak Székes-Fehérvárott. Köszönjük a szives üdvözlöt, és az adott jó hírt. Igért tudósításait várva várjuk.

S. ur Máté-Szalkán. Köszönjük a szivességet. — Leveleit várjuk, — gyakran, de csak röviden.

Róder Alajos urnak Mőoron. Ön nincs előfizetőink között. — A lapot elküldtük, s kérjük viszont az előfizetési díjat.

Zichermann H. J. és Ármin urnaknak Debrecenben. Nem találjuk önöket előfizetőink sorában, — lapokat is küldtünk, előfizetési íveket is. — Szives közbenjárásuktól nagy eredményt várunk.

Kiadó Zsengeri Mór. Felelős szerkesztő Dr. Rokonstein Lipót. Főmunkatárs Mezei Mór.

HIRDETÉSEK.

Pályázat.

A pesti izr. kórházbani segéd orvos állomására.

A helybeli izraeliták kórházában a segéd orvos állomása 1862-ki Március hó 1-jével üresedésbe jön, és annak betöltésére további két évre ezennel pályázat nyitattik.

A pályázók okleveles orvos tudorok, nőtelenek, harminc évet túl nem haladottak, és a magyar, valamint a német nyelvben tökéletesen jártasak legyenek. — Előny adatik azoknak, kik a sebörvosi szakban gyakorlati készütséget, és kórházbéli szolgálatot kimutatni képesek.

Ezen állomással 262 frt 50 kr. évi fizetés, azonkívül szabad szállás, tüzi fa és világítás van összekapcsolva. — Az illetők felszólítatnak a kellő bizonylatokkal ellátott folyamodványaikat legfeljebb 1862-iki Február 15-éig a községi jegyzőhivatalban benyújtani. — Pest 1862-iki január 1-jén.

A pesti izr. hitközség előljárósága (3—2)
Dr. Hirschler, elnök.

Pályázatok.

^{8/861} A nagyváradi magyar-zsidó főelemi tanodában négyszáz o. é. forint évi fizetéssel betöltendő tanítói állomásra a pályázat ezenel azon megjegyzéssel nyitattik meg, hogy a magyar, német és héber tanszakmákat tökéletesen bíró pályázók magyar nyelvben szerkesztett s kellőleg fölszerelt folyamodványukat „a magyar-zsidó községi elöljárósághoz“ f. é. február hó 15-éig küldjék be. Kelt N.-Váradon január hó 15-én 1862. (3—2)

Hirdetmény.

Bauer Móric és Fanny jótékony alapítványából 1861-ik évre egy szegény özvegynek, vagy egyéb arra méltó szűkölködő személynek vagy családnak, 250 ft o. é. adatik gyámolításkép. Az illető folyamodók felszólítatnak, miszerént folyamodásaikat az

e városbani illetékesség, erkölcsiség, és szegénység iránti bizonylatokkal ellátva, legfeljebb 1862-ki Március 20-án a község jegyző hivatalában bélyeg nélkül benyujtsák. Pest 1861-ik évi December hóban. (3—2)

A pesti izr. hitközség előljárósága
Dr. Hirschler, elnök.

Hirdetés.

Néhai Bauer Móricz és Fanny jótékony alapítványukból 1861-dik évre egy pesti szegényállapotú izr. leány kiházásítására 250 frt. o. é. lesz kiosztandó.

Az illető folyamodónők felszólítatnak, hogy folyamodványukat szűletésük, jó magaviseletük és szegénységük iránti bizonyítványaikkal támogatva 1862-diki február hó 22-ig a községi irodában, bélyeg nélkül benyujtsák.

A helybeli szegény árva leányok előnnyel bírnak.
Pesten, 1861-ik évi December hóban.

(3—2) A pesti izr. hitközség előljárósága
Dr. Hirschler, elnök.

Pályázat.

A helybeli nagy imaház másod kántorának állomása 1862-ki április 1-én üresedésbe jön, melynek betöltésére ezenel pályázat nyitattik.

Az illető pályázók a héber nyelv és a zenészetben tökéletesen jártasak legyenek és a kántori, előimádkozói **כָּוֵן הַפֶּלֶא** és **קָוֵן** képesség, valamint erkölcsi és vallásos életpályájuk bizonyítékát adják, és kellőleg fölszerelt folyamodványukat f. é. március 15-éig a helybeli előljáróságnak benyujtsák, ugyszintén a költség megtérítései minden igény nélkül a próbatételt megtenni tartoznak.

Ez állomással előlegesen 700 frtnyi évdíj jár. — Megfelelő képesség esetében a másod kántor a községi iskolák énektanítójaul is alkalmaztatik külön fizetéssel.

Pest, 1862. január havában.
1—3 A pesti izr. hitközség előljárósága.

Az izraelita magyar egyesület ajánlja a t. c. hitközségeknek tanító urak- és tanintézet-tulajdososoknak az általa kiadott

magyar, héber, német

elemi hangoztató és olvasókönyvet.

A magyar rész ára 20, a héberé 15, a németé szinte 15 krajcár.

Nagyobb megrendeléseknél 20 százaléknyi leengedést ajánl.

A megrendelő levelek az „Izraelita-Magyar-Egyesület“-hez, Pesten Ujtér 2. sz. intézendők.